

REMISSYTTRANDE

Luleå 30 mars 2024

Till Justitiedepartementet

Yttrande från Naturturismföretagarna kring Europeiska kommissionens förslag till ändringsdirektiv om paketresor och sammanlänkade researrangemang (ert dnr Ju2023/02764)

Naturturismföretagen har tagit del av förslaget till ändringsdirektiv och vill lämna följande sammanfattande synpunkter;

- Naturturismföretagen anser att ett generellt tröskelvärde på förslagsvis motsvarande 2 miljoner kronor i företagsomsättning är nödvändigt att införa vad gäller paketresor och sammanlänkade researrangemang. Tröskelvärdet är nödvändigt redan i dagens direktiv och behovet förstärks kraftigt med de nu föreslagna ändringarna. På så sätt får den småskaliga nätverksekonomi som naturturism på landsbygden utgör en kraftfull energiinjektion som samlat kan lyfta svensk landsbygd. 80% av naturturismföretagarna driver sin verksamhet på landsbygden, och ett tydligt upplägg som gynnar dessa små företag kommer att ge många positiva ringar på vattnet och en större ekonomisk hållbarhet i naturturismen som bransch.

- Naturturismföretagen ser det som mycket positivt till förtydligandet kring själva begreppet paketresa som innebär att logi som kombineras med en annan turisttjänst där den andra turisttjänsten inte står för mer än 25 % av kombinationens värde inte ska utgöra en paketresa.

- Naturturismföretagen vill kraftigt understryka att de föreslagna ändringarna i direktivet riskerar att helt slå undan fötterna på landsbygdens små turismföretag om inte ett tröskelvärde utifrån företages omsättning enligt punkten ovan införs. Regelverket är redan i dagens utformning en kraftig hämsko för företagens utveckling och med de förändringar som föreslås riskerar den kraftigt ökade administrationen, den försvårade likviditetssituationen över året och den ökade osäkerheten för företagen att i det närmaste lägga en död hand över naturturismens alla småföretag.

- Naturturismföretagen vill lyfta fram att flera av de föreslagna förändringarna kan strida mot proportionalitetsprincipen. Exempel är att gästen ska kunna avboka och få full återbetalning på oklara grunder samt att begränsa möjligheten till förskottsbetalning – vilket påverkar den svenska avtalsfriheten och företagens likvida förmåga över året, åtgärder som lyfts fram för att öka konsumentens trygghet men som kommer att ge mycket kraftiga negativa effekter för näringslivet.

NATURTURISM FÖRETAGEN

- Naturturismföretagen vill understryka att det faktum att förskottsbetalning ska begränsas kommer att göra att den småskaliga näringen står inför betydande likviditetsproblem. Redan idag har gästernas beteende förändrat så att allt fler bokar närmare själva avgång/ankomstdatum, så en reducering av möjligheten att ta förskottsbetalning kommer att göra att den ansträngda likviditetssituationen på för- och mellansäsong förstärks, vilket kan komma att hota möjligheten att bedriva företag överhuvudtaget.

- Naturturismföretagen vill tydligt påpeka att flera av de problemanalyser som ligger till grund för de föreslagna förändringarna grundar sig på problem som uppstår i de storskaliga versionerna av besöksnäring och turism. Med det schabloniserade angreppssättet riskerar småskalig turism – som i hela EU är under stark utveckling och som har en bärighet i hållbarhet som är mycket självklarare än mer traditionell turism – helt att gå under eller få så stora bördor att innovationskraften och utvecklingsförmågan dränks.

Om naturturism som bransch

Svensk naturturism är en ung bransch med en fantastisk potential. Sverige ökar i popularitet som besöksmål för både inhemska och utländska besökare. Flera viktiga globala trender pekar på att utvecklingen kommer att fortsätta. Utmaningarna är många, men det är också möjligheterna. Redan idag är naturupplevelser den viktigaste reseanledningen både för besökare från andra länder och för svensk, inhemsk turism. Här finns förutsättningar att skapa såväl nya arbetstillfällen som att kompetensutveckla individer som redan arbetar i branschen. Kontinuerlig kompetensutveckling är avgörande för en bransch i snabb förändring.

Det är viktigt att här inledningsvis påpeka att definitionen av naturturism är alla resor som sker med naturupplevelse som drivkraft. En naturturismföretagare kan jobba med allt från naturnära boende och utbildning i naturen, guideade turer på land, snö, fjäll, vatten till fots, på skidor, på cykel, med hund osv. Matupplevelser utomhus, samisk turism, fisketurism, jaktturism osv. Branschen är synnerligen bred och spretig, vilket också skapar ett snårigt regelverk och många begränsande system.

Som land upplevs Sverige som tillgängligt, vackert och hållbart. Förväntningarna på vad svensk naturturism ska kunna medföra är stora räknat i exportintäkter, ett mer hållbart nyttjande av våra naturresurser och som en väg till en levande landsbygd med god tillgång till hållbara arbetstillfällen.

NATURTURISM FÖRETAGEN

Småskaligheten (1)

Svensk naturturism består dock i stor utsträckning av mycket små företag, ofta enskilda firmor eller aktiebolag med någon eller några säsonganställda. Det innebär att företagen relativt ofta är likställda med den individ som äger och driver företaget, eller ett företag med enstaka anställda. Uppskattningsvis finns det någonstans mellan 2000 och 5000 naturturismföretagare i Sverige. Småskaligheten är den främsta utmaningen, men i det finns också potentialen för tillväxt. I jämförelse med andra länder är potentialen närmast gigantisk. Kan Sverige samlat stötta och forma naturturismen som bransch bör den dryga 50% av företagen som uttalat vill växa kunna skapa en stor mängd arbetstillfällen och skatteintäkter på den svenska landsbygden inom en snar framtid.

Entreprenörskap och företagande (2)

I jämförelse med många mogna naturturismnationer befinner sig svensk naturturism ”i sin linda”. Paradoxalt nog är en viktig anledning till det vår djupt förankrade friluftstradition – naturen ska finnas till för alla, utan kostnad – men friluftsliv är inte naturturism. Framgångsrik naturturism bygger på förmågan att utveckla, förpacka, sälja och leverera hållbara upplevelseprodukter och tjänster till en målgrupp med en tydlig efterfrågan, där naturupplevelsen är den centrala drivkraften.

För att svensk naturturism ska utvecklas och nå sin potential behövs fler och bättre rustade entreprenörer, förståelse för marknad och målgrupp samt kunskap kring produktutveckling, marknadsföring, paketering och försäljning. Samtidigt måste infrastrukturen på landsbygden säkerställas så att det går att driva företag på svensk landsbygd, liksom naturturismens behov av naturvärden och naturområden inlemmas i diskussioner kring markutnyttjande, skogsbruk och förvaltning. Det är också helt avgörande att en naturföretagare bedriver sin verksamhet hållbart, både för destinationens och för företagets överlevnad. Här kommer också regelverket in, i allt från vikten av fortsatt (och utbyggd) rimlig moms till regelverk kring paketresor, frågor som idag är starkt begränsande för naturturismen som bransch.

Avsaknad av gemensamma strategier, struktur och system (3)

Professionaliseringen och utvecklingen av svensk naturturism går långsamt av flera anledningar, och på flera plan. Det finns strukturella utmaningar kring bland annat markanvändning, tillstånd, moms, försäkringsfrågor och juridik - frågor som branschorganisationerna arbetar kontinuerligt för att driva framåt, men ofta har svårt att nå fram med eller hitta förståelse för.

Branschen är beroende av samverkan med ett mycket komplext främjarsystem av kommuner, regioner och destinationer, i en struktur som ofta är svåröverskådlig och med agendor och lösningar som ligger långt ifrån företagen och deras behov.

NATURTURISM FÖRETAGEN

Sammantaget ligger Sverige decennier efter i stort alla andra länder vad gäller utveckling av naturturism, vilket dels påverkar turismbranschen generellt, dels gör att landsbygdsutvecklingen går långsamt och dels på sikt kan riskera allemansrätten, eftersom andelen gäster som lotsas ut i naturen av en seriös naturturismföretagare är mycket lägre än det möjliga antalet, vilket ger ett stort slitage och konflikter med markägare.

Om Naturturismföretagen

Branschorganisationen Naturturismföretagen organiserar företag inom svensk naturturism. Under de senaste åren har NTF arbetat för att bygga upp en relevant och faktabaserad kunskapsbas för svensk naturturism. NTF arbetar också med att utveckla och förankra en metod för systematiskt hållbarhetsarbete inom naturturism, och ansvarar för märkningen Natures Best – landets enda kvalitetsmärkning av hållbar naturturism. NTF är en renodlad branschorganisation och samverkar ofta med Naturvårdsverket, Tillväxtverket mfl. Föreningen är en relativt frekvent remissinstans för frågor som rör landskapsutnyttjande och naturturism.

Naturturismföretagen är en ideell förening som härstammar från Ekoturismföreningen. Sedan 2017 utvecklar föreningen sig som branschorganisation för att stödja och förenkla för företag inom naturturism. NTF är en liten medlemsägd organisation som systematiskt utvecklas för att möta företagets och branschens behov.

Naturturismföretagens synpunkter på betänkandet

Svensk turism är fortsatt dominerad av inhemsk turism. Resor inom Sverige i turistiskt intresse växte fram under 1800-talet. Tågets utbyggnad möjliggjorde att de mer välbärgade kunde söka sig till den friska fjälluften. Under 1900-talet och framför allt i samband med att semester blev lagstadgad rättighet i Sverige, 1938, växte intresset för rekreation. Friluftsliv som vandring, cykling, paddling och skidåkning lockade allt fler utövare. Under 1960-talet när antalet semesterveckor dubblerades växte charterturismen fram. Flygresandet blev billigare och sol och bad lockade i det varmare delen av Europa.

Naturturismföretagen tycker att det är viktigt att ha denna historik med sig när vi nu blickar framåt. Det är alltså inte de svenska företag som tar emot internationella turister eller för den delen de svenska företag som tar emot svenska turister som är grunden till regleringen av pakterresor och sammanlänkade researrangemang, eller för den delen resegaranti! I många områden i Sverige idag är det fortfarande så att inhemsk turism kan motsvara upp mot 80% av omsättningen hos företagen.

NATURTURISM FÖRETAGEN

Storleken på företaget är avgörande för kundens behov av regelverk. Svensk turism domineras av små företag – vilket är lätt att glömma eftersom våra verktyg för uppföljning grundar sig på gästnätter vilket ger en bild av volym. Men gästerna letar nära och genuina upplevelser av natur och kultur och själva reseanledningen är upp till 90% just det. Inte de stora hotellen med hundratals bäddar, de är enbart en liten pusselbit i själva den turistiska värdekedjan. Inte heller chartrade plan till specialbyggda turistorter – i Sverige är det fortfarande småskalig turism som dominerar både reseanledning och utbud, vilket vi måste vårda och utveckla. Småskaliga företag har en nära relation till sina gäster, och utfallet av både pandemin och den genomgång av statistiken kring utlösta resegarantier som vi gjort visar att inga småföretag har strandat sina gäster utan hjälp ens under och direkt efter pandemin. Småskaliga turismföretag gör allt de kan för att undvika att skada sin gäst och kan nästan slå knut på sig själva för att lösa uppkomna situationer. Utfallet från pandemin och statistiken kring resegarantisystemet visar med all önskvärd tydlighet att ett tröskelvärde som undantar företag med en omsättning lägre än motsvarande 2 miljoner kronor är fullt rimlig vad gäller både direktiven kring paketresor och resegaranti. Dessutom kan de förändringar som signaleras kring begränsade möjligheter att ta ut förskottsbetalning riskera den grundläggande likviditeten i branschens småskaliga företag.

Ovanstående fakta stärker också våra farhågor kring att det strider mot proportionalitetsprincipen att både ha dagens schabloniserade regler och att skärpa skrivningarna till ett försök till oklart ökat skydd för konsumenter.

Direktiven kring paketresor och sammanlänkade reserangemang är redan idag ett faktiskt och betydande hinder för utveckling av själva reseanledningen i svensk turism, som ju de facto är just naturturism för de allra flesta resenärer. Paketreselagen är för de flesta företag och researrangörer i det närmaste ett rött skynke och de flesta undviker att paketera resor helt enkelt. Det ses som riskfyllt, tekniskt svårt och komplicerat. Inte minst, är frågorna ett mycket stort mentalt hinder. Sammantaget gör detta att de flesta småföretagare i praktiken låter bli att utveckla sina företag för att slippa hamna i detta administrativa trask. Att då enligt direktivets förslag ytterligare skärpa reglerna och skapa flera oklara och osäkra situationer för småföretagen är helt fel väg att gå och leder med stor sannolikhet till ytterligare försämringar i gästernas möjliga utbud.

Ovan upplevda hinder gör att gästerna idag har ett utbud som inte är utvecklat – något som egentligen borde ses som ett betydligt större hinder för konsumenten än avbokningsregler och förskottsbetalning. Med ett generellt tröskelvärde släpps utvecklingspotentialen fri och landsbygdens hållbara småskaliga turism får för första gången en mer rättvis utvecklingsmöjlighet!

För Naturturismföretagen

Linda Vismer
ordförande

Camilla Jönsson
Generalsekretare